

Námsmatshandbók

Efnisyfirlit

Inngangur	3
Orðaskil.....	4
Verkferlar við orðaskil	4
TRAS.....	5
Verkferlar við TRAS.....	5
Hljóm-2	6
Verkferlar við Hljóm-2	6
Ferilmappa.....	7
Verkferlar við Ferilmöppu – er í vinnslu	8
Umhverfisgátlisti	10
Verkferlar við umhverfisgátlista	10
Skógarbókin	11
Verkferlar við skógarbók	11
Hreyfirproskamat	12
Verkferlar við hreyfirproskamat	12
Skólaskil	13
Fylgiskjal 1 – kynningarbréf um Orðaskil.....	14
Fylgiskjal 2 – Excelskjal fyrir Orðaskilsútreikninga.....	15
Fylgiskjal 3 – niðurstöðublað til foreldra vegna Orðaskila	16
Fylgiskjal 4 – TRAS eyðublað.....	18
Fylgiskjal 5 – Niðurstöðublað til foreldra/skóla vegna Hljóm-2	21
Fylgiskjal 6 – Skólaskilsblað	23
Fylgiskjal 7 – hreyfirproskamat, grófhreyfingar	25

Inngangur

Veturinn 2016-2018 tók starfsfólk leikskólans þátt í þróunarverkefninu „Mat á mörkum skólastiga“ ásamt öllum leik- grunn- og framhaldsskólum í sveitarfélaginu Árborg. Þróunarstjórn hélt utan um verkefnið innan skólans og hana skipuðu: skipuðu Anna Gína Aagestad verkefnastjóri útikennslu, Eva Hrönn Jónsdóttir aðstoðarleikskólastjóri og Hanna Rut Samúelsdóttir deildarstjóri, auk Jóhönnu Þórhallsdóttur leikskólastjóra.

Innan leikskólans voru mynduð fjögur teymi sem samanstóðu af kennurum hversrar deildar. Hvert teymi var með eitt forgangsverkefni þar sem markmiðið var að ná betur utan um núverandi námsmat í skólanum. Þá var ákveðið að gera námsmatshandbók fyrir leikskólann þar sem fram kæmu verkferlar og annað sem nauðsynlegt er að sé skýrt varðandi námsmat í leikskólanum. Einnig getur handbókin veitt foreldrum upplýsingar varðandi námsmat.

Í handbókinni er farið yfir: Orðaskil, TRAS, Hljóm-2, Ferilmöppur, Umhverfisgátlista, Skógarbók, Hreyfiproskamat, Uppeldisfræðilega skráningu, Könnunaraðferðina og Skólaskil.

Námsmatshandbókin er fyrst gefin út vorið 2018 en er lifandi plagg og skal endurskoðuð á hverju skólaári.

Orðaskil

Orðaskil er málþroskapróf fyrir börn á aldrinum 1½ til 3 ára. Prófinu er ætlað að mæla orðaforða barnanna svo og vald þeira á beygingarkerfi og setningargerð málsins. Einnig notað við greiningu og meðferð málmeina ungra barna.

Í Árborg er prófið lagt fyrir foreldra allra 2, 9 ára leikskólabarna og er notast við styttri útgáfu prófsins.

Verkferlar við orðaskil

Framkvæmd:

Þegar barn er 2 ára og 9 mánaða fá foreldrar eyðublaðið með sér heim og hafa viku til að fylla það út.

Mikilvægt að deildarstjóri sé með yfirlit yfir hvenær á að afhenda foreldrum prófið, hvenær þeir taka við því og hvenær þeir eiga að afhenda aftur.

Niðurstöður:

Kennari reiknar út úr prófinu samkvæmt leiðbeiningum handbókar og í excelskjali sem er á sameiginlega svæðinu > gæðamál > sérkennsla > orðaskil > orðaskil – frumrit.

Kennari fyllir út niðurstöðublað til foreldra (sjá fylgiskjal 3 og á sameiginlega svæðinu > gæðamál > sérkennsla > orðaskil > skilablað til foreldra) og boðar foreldra í viðtal þar sem farið er yfir niðurstöður orðaskila og hvað gert er í framhaldinu.

Eftirfylgd:

Ef barn kemur út einu staðalfráviki eða meira fyrir neðan meðallag er farið í einhverskonar íhlutun.

Niðurstöður eru skoðaðar í samhengi við TRAS skráningu og fleiri gagna aflað ef þarf.

Leiðir til íhlutunar:

Íhlutun getur falið í sér orðaforðakennslu, tilvísun til talmeinafræðings og allt þar á milli.

Orðaforðalistinn

TRAS

TRAS er skráningaraðferð til notkunar fyrir leikskólakennara til að fylgjast með málhegðun og málþróun tveggja til fimm ára barna. TRAS er ekki málþroskapróf heldur skráningartæki.

Í TRAS er verið að skoða samleik/félagsfærni, tjáskipti/samskipti, athygli/einbeiting, málskilning, málvitund, framburð, orðaforða og setningamyndun 2-5 ára barna.

Í TRAS skoðum við eftirfarandi námsþætti;

- Heilbrigði og vellíðan; að sýna umhyggju, að sýna tilfinningalegt jafnvægi, að eiga jákvæð samskipti, að njóta félagslegra tengsla
- Sköpun og menning; að finna til ánægju og gleði yfir eigin sköpunarkrafti, að njóta bókmennta, þula, söngs og ævintýra, að læra texta og taka þátt í söng, að skapa og tjá upplifun sína svo sem í myndlist, tónlist, dansi og leikrænni tjáningu.

Verkferlar við TRAS

Framkvæmd:

TRAS er fyllt út á 6 mánaða fresti, 2 mánuðum eftir að barn á afmæli og aftur 6 mánuðum seinna. Kennari með TRAS réttindi fyllir út TRAS með aðstoð þess starfsmanns/kennara sem er mest með barnið.

Í fylgiskjali 4 má sjá eyðublað sem gott er að nota við útfyllingu TRAS, eitt eintak fyrir hvert barn sem fylgir því út skólagönguna. Blaðið auðveldar okkur að sjá þróun hjá barninu.

Ef börn eru ekki búin að fylla út í TRAS hringinn við 5 ára aldur á að nota gulan lit til að fylla út síðasta árið.

Niðurstöður:

Niðurstöður eru kynntar fyrir foreldrum í foreldraviðtali 2x á ári, fyrra viðtalið í kringum afmæli barnsins og seinna u.þ.b. 6 mánuðum síðar.

Eftirfylgd:

Þau börn sem koma mjög slök út í TRAS fá einstaklings- og eða hóppjálfun í þeim þáttum sem upp á vantar.

Leiðir til íhlutunar:

Málörvunarhópar

Hljóm-2

Hljóm-2 er athugun á hljóð- og málvitund leikskólabarna. Það er próf í leikjaformi sem kannar hljóðkerfisvitund elstu barnanna í leikskólanum.

Prófið er til að meta hvar barnið stendur í hljóðkerfisvitund. Með hljóðkerfisvitund er átt við að barnið geri sér grein fyrir að tungumál hefur ákveðið form og það skiptir ekki bara máli hvað er sagt, heldur einnig hvernig það er sagt. Sterk tengsl eru milli hljóðkerfisvitundar og málþroska. Rannsóknir sýna að börn sem eru með lestrarerfiðleika hafa yfirleitt slaka hljóðkerfisvitund.

Í Hljóm-2 er verið að prófa rím, samstöfur, samsett orð, hljóðgreiningu, margræð orð, orðhlutaeyðingu og hljóðtengingu.

Með Hljóm-2 metum við eftirfarandi námsþætti:

- Læsi og samskipti; að leita eftir merkingu orða og orðasambanda, rími og að átta sig á hljóðum stafa.
- Sköpun og menning; að njóta bókmennta, þula, söngs og ævintýra.

Verkferlar við Hljóm-2

Framkvæmd:

Kennari á deildinni með Hljóm-2 réttindi tekur prófið á öllum börnunum að hausti (sept-okt).

Niðurstöður:

Kennari reiknar úr prófinu og setur á niðurstöðublað

Eftirfylgd:

Þau börn sem þurfa aukna aðstoð fara í Hljóm-2 hópa, 3x í viku í 7 vikur.

Leikir og spil sem þjálfar hljóðkerfisvitund eru sett inn í námsáætlun og allir hópar/hópstjórar að gera það sama.

Hljóm-2 er síðan endurtekið eftir þessar 7 vikur hjá þeim börnum sem komu út í slakri eða mjög slakri færni.

Íhlutun:

Hljómhópar 3x í viku fyrir þá sem koma út í slakri eða mjög slakri færni.

Ef mjög slök færni þá er skoðað hvort senda eigi tilvísun strax til talmeinafræðings

Ferilmappa (Náms og ferilmöppur)

Í Aðalnámskrá leikskóla eru sett fram leiðarljós leikskólastarfs og námssvið. Ferilmappa hvers barns skal endurspegla tækifæri barnsins til að:

- finna að þau tilheyri og líði vel,
- tjá hugsanir sínar og tilfinningar og setja sig í spor annara,
- vera forvitni, rannsakandi og skapandi
- vera virkir þátttakendur í nærsamfélaginu.

(Þemahefti um námsmat í leikskólum)

Ferilmappa segir sögu barns í leikskólanum, hún er í senn safn af verkum barnsins og námsferill þess. Ferilmappan á alltaf að vera aðgengileg fyrir barnið og þegar barn hættir eða útskrifast úr leikskólanum fær það innihald möppunnar.

Ferilmappan á að meta líðan barnsins og þátttöku þess í leik og starfi. Virkni barnsins, forvitni og þekkingarleit svo og þátttöku þess í nærsamfélaginu. Barnið fær að tjá líðan sína og skoðanir og að hafa áhrif.

Ferilmappan skal ávallt vera aðgengileg börnunum þannig að þau geti skoðað hana sjálf eða með stafrsmanni, foreldrum eða félögum.

- Söfnunarmappan er stórt umslag úr Kartoni ca A2 merkt hverju barni. Þar er verkum barnsins safnað þar til hópstjóri tekur valin verk í ferilmöppuna. Barnið velur verkin með hópstjóra. Þau verk sem ekki fara í ferilmöppuna fara heim með barninu að vori. Ferilmappan er unnin jöfnum höndum yfir veturinn. Allt sem fer í ferilmöppuna skal vera vel merkt og snyrtilega frágengið.
- ATH. Börn eru annaðhvort 4 eða 5 leikskólaár í leikskóla fer eftir á hvaða aldri þau byrja. Við gerð ferilmöppu eru leiðbeinandi viðmið fyrir fyrstu tvö árin þau sömu ef barnið byrjar eins árs í leikskóla og verður þar með 5 ár í leikskóla.
- Fyrir útskrift barnsins er kápa útbúin úr bylgjupappa fyrir ferilmöppuna með listaverki og nafni barnsins framan á. Sama er gert ef barn hættir/flytur á miðri leikskólagöngu.

Með ferilmöppu metum við eftirfarandi námsþætti;

- Heilbrigði og vellíðan; mikilvægt er að barnið finni fyrir öryggi og að borin sé virðing fyrir því sem einstaklingi. Næring holl, næg hvíld og hreyfing auk fjölbreytts val af viðfangsefnum í boði. Þá er hægt að sjá að barninu líður vel, það unni sér glatt yfir daginn og er í tilfinningalegu jafnvægi. Barnið fær að tjá skoðanir og hafa áhrif.
- Sköpun og menning; finna til ánægju og gleði yfir eigin sköpunarkrafti, taka virkan þátt í að móta menningu leikskólans með hátíðum og viðburðum sem tengjast barnamenningu. Kubbaleikur, leikur með leir, með eðlislægri forvitni barnsins kannar það nýja hluti og aðstæður. Mikilvægt er að kennarar og aðrir starfsmenn gefi barninu tækifæri til að reyna sig félagslega, tilfinningalega og líkamlega.
- Læsi og samskipti; leysa úr ágreiningi við jafningja á friðsamlegan hátt, vinna úr reynslu sinni í leik og skapandi starfi, tjá sig með fjölbreyttum hætti, leita eftir merkingu orða og orðasambanda ríma og átta sig á hljóðum stafa, njóta þess að hlusta á og semja sögur, velta vöngum yfir eigin samfélagi og menningu og menningu annara þjóða.
- Sjálfbærni og vísindi; skilja hringrásir og ýmis fyrirbæri í náttúrunni, átta sig á margvíslegum auðlindum náttúrunnar, velta vöngum yfir nýtingu náttúrunnar, vinna með lífverur í umhverfinu og lífshætti þeirra, vinna með eðli ýmissa krafta og birtingarmyndir

þeirra í umhverfinu, skoða eiginleika ýmissa efna og hluta, velta vöngum yfir möguleikum og takmörkunum tækninnar, átta sig á rými fjarlægðum og áttum.

Verkferlar við Ferilmöppu – er í vinnslu

Fyrsta og eða annað árið mitt í leikskólanum

Milliblað fyrir hvert leikskólaár. Ljósmynd af barninu, nafn viðkomandi deildar og ártal skólaársins.

- Útprentuð mynd af hverjum hóp, hópstjóra með nöfnum og hópmynd – þegar ég var á.....
- Skrá sterkar hliðar, hvað barnið hefur gaman af að gera, áhugasvið
- Ljósmyndir af þátttöku og fjölbreyttum viðfangsefnum barnsins á 1 A4 blað á haustönn
- Eitt A4 blað á vorönn þar sem barnið er í leik og starfi eitt eða með öðrum börnum í samskiptum við önnur börn
- Setjast niður með börnum og skrá frásagnir/námssögur
- Skráningar skulu vera áhugarverðar og jákvæðar
- Afþrykk af höndum og fótum barnsins
- Teikningar 2-3 stk á haustönn og 2-3 á vorönn.
- Myndverk 2-3 stk á vorönn, af ýmsum toga, allt vel merkt, dags., og efnistöð.
- Hópstjóri grófflokkar verk barnanna í safnmöppu, sest síðan með hverju barni þar sem barnið velur í samræðum þeirra hvað fer í ferilmöppuna
- Ein þula sem barnið hefur lært fyrir hvert ár.

Annað eða þriðja árið mitt í leikskólanum

Milliblað fyrir hvert leikskólaár. Ljósmynd af barninu og nafn viðkomandi deildar auk ártal skólaársins.

- Hópmynd af/með öllum börnum deildarinnar og starfsmönnum. Nöfn barna og starfsmanna.
- Nokkrar ljósmyndir af viðkomandi barni í ólíkum aðstæðum og viðfangsefni sem lýsa leikskólalífi barnsins vel.
- Verk/ljósmyndir af þemaverkefni vetrarins.
- Fjórar til fimm teikningar sem lýsa þróun teikninga barnsins yfir veturinn (trélitir, vaxlitir, tússlitir, vatnslitir).
- 2-3 önnur verk, myndsköpun sem barnið hefur unnið með fjölþættum aðferðum.
- Gott að setja ljósmynd af vinnuferli einstakra þátta með myndiverki barnsins í einstökum tilfellum t.d. þemavinnu.
- Frásagnir og námssögur.

Næst síðasta árið mitt í leikskólanum

Milliblað fyrir hvert leikskólaár. Ljósmynd af barninu, nafn viðkomandi deildar og ártal skólaársins.

- Hópmynd af/með öllum börnum deildarinnar og starfsmönnum. Nöfn barna og starfsmanna.
- Nokkrar ljósmyndir af viðkomandi barni í ólíkum aðstæðum og viðfangsefni sem lýsa leikskólalífi barnsins vel. Ljósmyndirnar eiga að lýsa lífi barnsins jafnt úti sem inni.
- Verk/ljósmyndir af þemaverkefni vetrarins, vinnsluferill þemavinnunnar, könnunarvefur byggður á könnunarleiðinni í þemavinnu.
- Teikning: Sjálfsmynd barnsins að hausti og aftur að vori. Lýsir þróun teikninga og sjálfsmynd barnsins.
- Teikning eða myndverk af fjölskyldu barnsins.
- Fjölbreytt myndsköpun, 2-3 verk sem barnið hefur unnið með fjölþættum aðferðum.
- Myndverk sem lýsir vel færni í notkun skæra, klipa/líma.

- Bókaormur, ljósmynd af barninu með bók sem barnið hefur komið í leikskólann sem bókaormur.
- Broskallamat þar sem barnið hefur tjáð líðan sína við ólíkar aðstæður og viðfangsefni.
- Frásagnir og námsögur.

Síðasta árið mitt í leikskólanum

Milliblað fyrir hvert skólaár. Ljósmynd af barninu, nafn viðkomandi deildar og ártal skólaársins.

- Hópmynd af/með öllum börnum deildarinnar og starfsmönnum. Nöfn barna og starfsmanna.
- Nokkrar ljósmyndir af viðkomandi barni í ólíkum aðstæðum og viðfangsefni sem lýsa leikskólalífi barnsins vel. Ljósmyndirnar eiga að lýsa lífi barnins jafnt úti sem inni.
- Ein örk með ljósmyndum sem lýsa útlífi barnsins í Álfheimum sérlega vel, í skógarferðum, útinámi í Ævintýralandi og úti á Enginu.
- Verk/ljósmyndir af þemaverkefni vetrarins, vinnsluferill þemavinnunnar, könnunarvefur byggður á könnunarleiðinni í þemavinnu.
- Teikning: Sjálfsmynd barnsins að hausti og aftur að vori. Lýsir þróun teikninga og sjálfsmynd barnsins.
- Fjölbreytt myndsköpun, 2-3 verk sem barnið hefur unnið með fjölbættum aðferðum.
- Vefur sem barnið hefur ofið yfir veturinn.
- Stafagerð af ýmsum toga, saumaður bókstafur/bókstafir barnsins.
- Frásagnir og námssögur.
- Ein örk með ljósmynd af barninu við upphaldiðju sína (úti eða inni), auk þess sem barnið segir hverjir vinir/leikfélagar þess eru í leikskólanum. Hvað barninu finnst gaman að gera inni, úti, í skóginum og í Ævintýralandinu.
Að síðustu er skráð hvað barnið langar til að verða seinna meir.
- Ullarþæfing sem barnið saumar að framhlið kápu ferilmöppu sinnar fyrir útskrift.
- Ferðasagan frá útskriftarferð barnanna, hópmynd af börnum og starfsmönnum í útskriftarferðinni.

Umhverfisgátlisti

Umhverfismat og gátlistar ætlaðir nemendum er hluti af endurskoðun og þróun á Grænfánaverkefni Skóla á grænni grein. Starfsmenn Skóla á grænni grein, í samstarfi við leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla hafa þróað nýtt umhverfismat sem er ætlað að auðvelda nemendum að framkvæma mat á stöðu umhverfismála í skólanum sínum. Hægt að finna það á þessari síðu:

<http://graenfaninn.landvernd.is/Thattaka/Umhverfisgatlisti>

Með umhverfisgátlista metum við eftirfarandi námsþætti;

- Sjálfbærni og vísindi; velta vöngum yfir umgengni sinni og bera virðingu fyrir náttúrulegu og manngerðu umhverfi, átta sig á því hvernig vistspor þeirra og nærsamfélags geta stuðlað að sjálfbærri þróun, skilja hringrásir og ýmis fyrirbæri í náttúrunni.

Verkferlar við umhverfisgátlista

Framkvæmd:

Yngri nemendur framkvæma matið með aðstoð kennara, sem les spurningar og leiðbeinir þeim. Listarnir eru ekki tæmandi og er það í sjálfsveld sett hvort að gátlistinn sé notaður í heild sinni, að hluta eða að notaðar séu aðrar spurningar/mælingar en koma fyrir á gátlistanum.

Niðurstöður:

Þegar búið er að fara yfir listann ættu nemendur og starfsfólk að sjá betur hvernig er staðið að málunum innan skólans í þemanu. Sú þekking ætti að auðvelda nemendum og kennurum að ákveða hvaða þema skuli taka fyrir og hvaða markmið eru brýnust.

Eftirfylgd:

Hluti af því að fá endurnýjun á grænfána er að skila inn einu verkefni í sameiginlega verkefnakistu sem er inni á síðunni <http://graenfaninn.landvernd.is/Thattaka/Umhverfisgatlisti>

Leiðir til íhlutunar:

Skógarbókin

Á hverri deild er skógarbók sem annað hvort er í formi stílabókar sem skrifað er í eða límt inn í, möppu sem sett er inn í eða Ipad.

Í skógarbókina er skrifað eftir hverja skógarferð og er það sýnilegt foreldrum, börnum og starfsfólki.

Með skógarbókinn metum við eftirfarandi námsþætti:

- Læsi og samskipti; nálgast upplýsingar með ólíkum leiðum og móta sér hugmyndir um þær

Verkferlar við skógarbók

Framkvæmd:

Eftir hverja skógarferð er skrifað niður hvenær farið var í skógarferðina, hvað gert var í ferðinni og hverjir fóru. Yfirleitt eru prentaðar út myndir líka.

Niðurstöður:

Skógarbókin er sýnileg foreldrum, börnum og starfsfólki.

Eftirfylgd:

Mjög gott er að nota skógarbókina til að koma af stað umræðum meðal barnanna, bæði fyrir foreldra og starfsfólk.

Starfsfólk getur notað skógarbókina til að meta skógarferðina út frá uppeldisfræðilegri skráningu.

Leiðir til íhlutunar:

Hreyfirproskamat

Í fylgiskjali 7 má sjá hreyfirproskamat, grófhreyfingar. Matið er unnið að hluta til upp úr AEPS grófhreyfingamatslistanum og skráningin er hugsuð á svipaðan hátt og TRAS þar sem merkt er við eftir litum og aldri.

Verkferlar við hreyfirproskamat

Framkvæmd:

Tvisvar á ári er skráð í matið, á sex mánaða fresti. 2 ára eru blá, 3 ára eru rauð, 4 ára eru græn og 5 ára eru gul.

Niðurstöður:

Niðurstöður matsins eru nýttar til að skipuleggja hreyfingu, hvaða þætti þarf að bæta o.s.frv. bæði á einstaklingsgrundvelli og einnig heilt yfir barnahópinn.

Niðurstöðurnar er einnig hægt að nýta í foreldraviðtölum.

Eftirfylgd:

Ef „göt“ eru í listanum er viðkomandi þáttur þjálfður og skráð þegar þættinum er náð.

Ef þörf er á þá er skoðað hvort eigi að senda frekari tilvísanir til iðjuþjálfva/sjúkraþjálfva.

Leiðir til íhlutunar:

Aukin hreyfing í sal.

Þátturinn tekinn inn til þjálfunar í allt daglegt starf.

Ef þurfa þykir þá vísað til iðjuþjálfva/sjúkraþjálfva

Skólaskil

Þegar börn fara milli skóla eða skólastiga skila kennarar skólans útfylltu eyðublaði til viðtökuskóla. Eyðublaðið má sjá á fylgiskjali 6.

Framkvæmd:

Deildarstjóri fyllir út eyðublaðið fyrir hvert barn og ljósritar öll þau fylgiskjöl sem þurfa að fylgja með frá sérfræðingum.

Niðurstöður:

Foreldrar eru boðaðir í viðtal þar sem farið er yfir blaðið og þær upplýsingar sem þar koma fram og jafnframt skrifa þeir undir og samþykkja þar með þau gögn sem fylgja barninu yfir í annan skóla. Leikskólastjóri og deildarstjóri skrifa einnig undir eyðublaðið. Ef þurfa þykir er sérkennslustjóri viðstaddur þetta foreldraviðtal.

Eftirfylgd:

Eftir undirskift er eyðublaðið ljósritað og afhent viðtökuskóla ýmist á skilafundi eða eftir öðrum leiðum. Frumritið er geymt í leikskólanum

Leiðir til íhlutunar:

Fylgiskjal 1 – kynningarbréf um Orðaskil

Selfossi, 25. febrúar 2016

Til foreldra leikskólabarna í Árborg

Orðaskil – málþroskapróf

Á haustmánuðum 2015 var tekin sú ákvörðun, á samstarfsfund í starfsfólks skólaþjónustu og leikskólastjóra, að á árinu 2016 yrði skimunartækjum í leikskólum Árborgar fjölgað með því að taka í notkun málþroskaprófið Orðaskil. Höfundur þess er Elín Þóll Þórðardóttir, talmeinafræðingur.

Málþroskaprófið byggir á orðaforðagátlista fyrir börn á aldrinum eins og hálf til þriggja ára. Prófinu er ætlað að mæla orðaforða barna svo og hvort þau hafa náð valdi á beygingarkerfi og setningagerð. Skólar og skólaþjónusta í Árborg leggja áherslu á snemmtækt mat á stöðu barna með aukinni notkun skimunartækja í leik- og grunnskólum og skipuleggja sem fyrst viðeigandi þjálfun og kennslu út frá niðurstöðum skimunarprófa.

Þegar er byrjað að leggja Orðaskil fyrir og áætlað er að það verði gert einu sinni á leikskólagöngu barns á bilinu 2,9 ára til 3,0 ára. Ef barn mælist einu staðalfrávik eða meira frá meðaltali í orðaforða eða setningagerð jafnaldra er veitt viðeigandi íhlutun. Farið verður yfir niðurstöður í foreldravíðtölum.

Virðingarfyllst,

Þorsteinn Hjartarson
fræðslustjóri

Fylgiskjal 2 – Excelskjal fyrir Orðaskilsútreikninga

Nafn barns:				Stúkur, orðaforði						Stúkur, setningagerð					
	ár	mánuður	dagur	aldur	-1.5	-1	-X	1	1.5	aldur	-1.5	-1	-X	1	1.5
Prófdagur:				18-19	0	0	97	195	248	18-19	0	0	0	0	0
fæðingardagur				20-21	5	57	216	375	449	20-21	0	0	3	7	10
aldur				22-23	39	114	303	492	580	22-23	0	0	8	16	20
				24-25	88	173	366	559	654	24-25	0	2	12	23	28
				26-27	148	233	412	592	687	26-27	1	5	16	29	34
				28-29	216	295	449	604	693	28-29	4	8	21	33	39
				30-31	291	358	484	610	693	30-31	7	13	25	37	42
				32-33	368	423	524	624	693	32-33	12	18	29	40	42
				34-35	446	490	575	660	694	34-35	18	24	34	42	42
				36	501	542	626	703	705	36	24	28	37	42	42
Orðaforðagátlisti	Heildarfjöld	Stig barns	%	aldur	-1.5	-1	-X	1	1.5	aldur	-1.5	-1	-X	1	1.5
1. Dýr (lifandi eða leikföng)	40	0%	0	18-19	0	0	36	88	112	18-19	0	0	0	1	1
2. Faratæki (alvöru eða leikföng)	21	0%	0%	20-21	6	32	126	215	262	20-21	0	0	1	5	7
3. Leikföng	17	0%	Heildarstig	22-23	33	78	202	320	383	22-23	0	0	4	10	13
4. Matur og drykkur	62	0%	42	24-25	65	125	268	405	477	24-25	0	0	7	15	19
5. Föt	31	0%		26-27	104	174	326	474	549	26-27	0	2	11	21	25
6. Líkamshlutar	29	0%		28-29	153	228	379	527	602	28-29	1	5	15	26	32
7. Búsáhöld	51	0%		30-31	213	287	429	570	638	30-31	3	8	20	31	37
8. Húsgögn og herbergi	33	0%		32-33	285	352	477	603	661	32-33	6	12	24	36	42
9. Útan dyra	33	0%		34-35	373	425	528	631	675	34-35	9	16	28	41	42
10. Staðir	21	0%		36	448	486	568	650	680	36	12	19	31	42	42
11. Fólki	31	0%													
12. Fastir liðir og leikir	27	0%													
13. Sagnir	121	0%													
14. Lýsingar- og áhersluorð	65	0%													
15. Orð um tíma	21	0%													
16. Fornöfn	30	0%													
17. Spurnarorð	8	0%													
18. Orð um staðsetningu	30	0%													
19. Orð um fjölda og magn	10	0%													
20. Ýmis atviksorð	12	0%													
21. Hjálpsagnir	2	0%													
22. Samtengingar	10	0%													
	705	0													

Fylgiskjal 3 – niðurstöðublað til foreldra vegna Orðaskila

Orðaskil

Orðaskil er málþroskapróf fyrir börn á aldrinum eins til þriggja ára. Prófinu er ætlað að mæla orðaforða og færni ungra barna á beygingarkerfi og setningagerð málsins. Aldursviðmið fylgja prófinu, en með samanburði við þau er skoðað hvort málþroski barna á þessum aldri falli innan eðlilegra marka miðað við jafnaldra. Prófið skiptist í tvo hluta: Orðaforðagátlisti og setningagerð (Elín Þöll Þórðardóttir, 1998).

Nafn barns: _____ kt.: _____

Fyllt út af : _____ Dags. prófunar: _____

Reiknað út af: _____ Aldur barns: _____

Kafli I-A - Orðaforðagátlisti

Stigafjöldi í þessum kafla er sá fjöldi orða sem foreldrar hafa merkt við.

_____ fékk samtals _____ orð.

Meðaltal orða hjá hjá _____drengjum _____stúlkum á ofangreindum lífaldri er _____ orð.

_____ er með orðaforða: _____ í meðallagi _____ undir meðallagi _____ yfir meðallagi.

Kafli II-E – Setningagerð

Í þessum kafla eru setningapör og er seinni setningin í hverju pari flóknari en sú fyrri á einhvern hátt. Gefið er fyrir þennan kafla með því að telja hversu oft foreldrar hafa merkt við seinni setninguna í setningapari. Hver setning sem foreldrar merkja við gefur eitt stig.

_____ fékk _____ stig.

Meðaltal setningagerða hjá _____drengjum _____stúlkum á ofangreinum lífaldri er _____ stig.

_____ er með setningagerðir: _____ í meðallagi _____ undir meðallagi _____ yfir meðallagi.

Niðurstöður

Veikleikar koma fram í orðaforða barnsins _____

Veikleikar koma fram í setningagerð hjá barninu _____

Veikleikar koma fram í bæði orðaforða og setningagerð _____

Hugmyndir að úrræðum

- ☐ Heyrnarmæling
- ☐ Nánari skoðun á málþroska (*Íslenski smábarnalistinn, TRAS, AEPS*).
- ☐ Tilvísun til talmeinafræðings.
- ☐ Tilvísun til sálfræðings eða skólaþjónustu.
- ☐ Stuðningstímar og einstaklingsáætlun út frá niðurstöðum. Skilgreind málörvun út frá þörfum barnsins.
- ☐ Viðtal við foreldra/ráðgjöf varðandi málörvun/heimavinnu.
- ☐ Samvinna/teymisvinna (foreldrar, leikskóli, aðrir eftir þörfum).
- ☐ Fylgja eftir áherslum í málörvun inni á deild, í útiveru, matartíma og samverustundum.
- ☐ Val á viðeigandi bókum.

Dags. _____

Undirskrift deildarstjóra/sérkennslustjóra

Fylgiskjal 4 – TRAS eyðublað

Samleikur/félagsfærni					
1. hefur barnið áhuga á að leika sér við aðra? (barn/fullorðinn)					
2. sækist barnið eftir því að hjálpa til við ýmis störf?					
3. á barnið frumkvæði að jákvæðum samskiptum?					
1. getur barnið fylgt reglum í leik sem fullorðinn stýrir?					
2. tekur barnið því að önnur börn sýni því áhuga sem það er sjálft upptekið af?					
3. getur barnið tekið leiðbeingum með því að herma eftir öðrum?					
1. getur barnið tekið þátt í samleik í jafn langan tíma og jafnaldrar (20-30 mín)?					
2. tekur barnið þátt í hlutverkaleik?					
3. fylgir barnið félagslegum leikreglum?					
Tjáskipti/samskipti					
1. lætur barnið í ljós að fyrra bragði þörf fyrir að tjá sig? t.d. Með svipbr. látbr. orðum					
2. tjáir barnið sig með orðum við aðra að eigin frumkvæði?					
3. getur barnið haldið uppi samræðum, stutta stund í einu (a.m.k. 3 setningar)?					
1. notar barnið málið í eðlilegu samhengi við það sem er að gerast?					
2. getur barnið haldið uppi samræðum í dálitla stund (a.m.k. 3-4 mín.)?					
3. getur barnið tjáð óslir sínar, tilfinningar og þarfir með orðum?					
1. er ákveðið samhengi í frásögn barnsins?					
2. getur barnið tjáð sig skiljanlega og tekið svörum viðmælanda?					
3. getur barnið farið með stuttar vísur/gátur?					
Athygli/einbeitning					
1. getur barnið beint athygli að ákveðnu verkefni? t.d. púsla, mála, kubba					
2. getur barnið haldið athygli við verkefni í dálitla stund (a.m.k. 3 mín.)?					
3. finnst barninu gaman að láta lesa fyrir sig?					
1. getur barnið haldið sig við sjálfvalið verkefni?					
2. getur barnið setið kyrrt á sínum stað ef til þess er ætlast?					
3. getur barnið beðið eftir að röðin komi að því án þess að missa athyglina?					
1. getur barnið haldið athygli við verkefni í lengri tíma (a.m.k. 20-30 mín)?					
2. getur barnið leikið sér án þess að trufla aðra?					
3. tekur barnið þátt í frjálsum leik líkt og jafnaldrar?					
Málskilningur					
1. getur barnið bent á algenga hluti? t.d. bíll, dúkka, húfa, stóll, hús o.fl.					
2. fylgir barnið einföldum fyrirmælum: t.d. settu kubbinn í kassann					
3. getur barnið fundið réttan hlut þegar sagnorð eru notuð í fyrirm.? úr hverju dr. við					

1. getur barnið flokkað hluti eftir yfirhugtökum? t.d. Föt, leikföng, matur, dýr					
2. skilur barnið setningar sem innihalda forsetningar? t.d. Settu bílinn undir stólinn					
3. þekkir barnið minnst þrjú til fjögur litaheiti?					
1. skilur barnið stigbreytingu lýsingarorða? t.d. Stór, minni, stærstur					
2. skilur barnið málsgreinar með neitun í aukasetningu?					
3. getur barnið útskýrt orð yfir algenga hluti? hvað er bók? hvað er litur?					
Málvitund					
1. Sýnir barnið áhuga þegar þið skoðið saman myndabækur?					
2. tekur barnið þátt í leikjum með rím og stuttar þulur?					
3. Tekur barnið þátt í söngstundum?					
1. man barnið rímleiki og söngva sem oft er farið í?					
2. tekur barnið þátt í að ríma?					
3. getur barnið með hjálp mynda greint mun á líkum orðum?					
1. kann barnið að ríma?					
2. getur barnið aðgreint fyrsta hljóð í orðum?					
3. getur barnið skrifað nafnið/gælunafnið sitt?					

Framburður					
1. er tiltölulega auðvelt að skilja barnið?					
2. getur barnið borið fram orð með /m/, /n/, /b/, /d/, /l/					
3. ber barnið orð yfirleitt skýrt fram?					
1. getur barnið borið fram /k/, /g/ rétt í orðum? t.d. koddi, kaka, gott, egg					
2. notar barnið /s/, /f/, og /v/ rétt fremst í orðum? t.d. sól, fáni, vinur					
3. getur barnið borði fram öll atkvæði í þriggja atkvæða orðum? löggubíll, litabók, afmæli					
1. getur barnið borið rétt fram samhljóðaklasa í orðum? ljón, klukka, veski, blóm, hlaupa					
2. ber barnið /s/ hljóðið rétt fram?					
3. ber barnið /r/ hljóðið rétt fram?					
Orðaforði					
1. notar barnið algeng orð yfir hluti? t.d. bolti, skór húfa					
2. Notar barnið algeng sagnorð? t.d. moka, detta, sofa, taka					

3. notar barnið fornafn þegar það talar um sjálf sig? t.d. ég, mig, mitt, mín					
1. notar barnið nafnorð í fleirtölu? t.d. Bíll-bílar, stelpa-stelpur					
2. notar barnið spurnarorð? t.d. hvar, hver, hvað					
3. notar barnið þátíð sagna? t.d. borða-borðaði, keyra- keyraði					
1. notar barnið litaheiti með naforðum? t.d. rauður bíll, gult hús					
2. er barnið farið að nota yfirhugtök í töluðu máli? t.d. (hús)dýr, útiföt, matur					
3. notar barnið orð yfir form, stærð og fjölda? t.d. hringur, stórt, lítið, tveir, margir					
Setningamyndur					
1. notar barnið tveggja til þriggja orða setningar (yrðingar)? t.d. mamma koma, illt í maga					
2. er barnið farið að spyrja spurninga (með hljómfalli eða orðum)? Hvað þetta (ka etta)					
3. notar barnið yrðingar með nei eða ekki? t.d. ekki fara út, má ekki taka bílinn					
1. getur barnið myndað allt að fjögurra orða setningu með rétttri orðaröð?					
2. notar barnið forsetningar í setningu? t.d. í, á, undir, fyrir aftan, uppi					
3. er barnið farið að tengja saman setningar með og/en? ég hafa bláu kubbana en þú rauðu					
1. er barnið farið að nota hvernig og afhverju/hvers vegna spurningar?					
2. getur barnið myndað setningar um það sem hefur gerst eða getur gerst?					
3. notar barnið af því að setningar?					

Fylgiskjal 5 – Niðurstöðublað til foreldra/skóla vegna Hljóm-2

Niðurstöður úr Hljóm-2

Flokkar	Stig	Mjög slök færni	Slök færni	Meðal færni	Góð færni
1. Rím					
2. Samstöfur					
3. Samsett orð					
4. Hljóðgreining					
5. Margræð orð					
6. Orðhlutaeyðing					
7. Hljóðtenging					
Samtala					
Rím: Að finna rím felur í sér flokkun hljóða. Barnið verður að rannsaka form málsins þegar það finnur hvaða orð rímar eða rímar ekki. Í þessum þætti reynir bæði á sundurgreiningu og samtengingu hljóða sem og heyrnæna úrvinnslu. Dæmi um rím: Hvað rímar við orðið mús = ól-hús-nál Niðurstaða: ____ stig af 12 mögulegum sem flokkast sem ____ færni Niðurstöður rannsóknarinnar á bakvið Hljóm-2 sýna sterka fylgni þessa þáttar við lestrarfærni bæði við lok 1. og 2. bekkjar.					

Samstöfur: Þessi leikni er góður undirbúningur fyrir síðari greiningu máhljóða. Samstöfur (atkvæði) orða eru fundnar eftir ákveðnu hljómfalli. Þetta reynir jafnframt á ákveðna samhfæingu hjá barninu þegar fella þarf klappið að heyrnænum hrynjanda orðs.

Dæmi um samstöfu: Hvað eru mörg klöpp (atkvæði) í orðinu kisa? = 2 klöpp

Niðurstaða: ____ stig af 8 mögulegum sem flokkast sem ____ færni

Sem segir okkur að barnið hefur áttað sig á að hægt er að skipta orðum í orðhluta eftir ákveðinni hrynjanda. **Í þessum þætti er meðal færni hæsta færnin sem hægt er að fá.**

Samsett orð: Þessi þáttur reynir ekki bara á hljóðkerfisvitund heldur einnig á aðra þætti málmeðvitundar s.s. orðaforða, heyrnænt minni, málfræði og merkingarfræðivitund sem og ályktunarhæfni. Til þess að geta sett tvö orð saman þarf barnið að nota málmeðvitund sína til að laga sig að reglum tungumálsins m.a. hljóð- og beygingarfræðilega.

Dæmi um samsett orð: Hvaða orð býrðu til ef þú setur saman orðin lauf og blað? = laufblað.

Niðurstaða: ____ stig af 10 mögulegum sem flokkast sem ____ færni

Niðurstöður rannsóknarinnar á bakvið Hljóm-2 sýna góða fylgni við lestrarfærni bæði í 1. og 2. bekk.

Hljóðgreining: Hér reynir á hvort barnið sundurgreini hljóð í orðum. Til þess þarf barnið að hafa þróað með sér góða hljóðkerfisvitund og jafnframt að geta greint að innihald og form orðsins. Barnið þarf því að geta áttað sig á því að þótt hljóðið sem mús gefur frá sér sé ííí eða tíst þá heyrir samt hljóðið /m/ fyrst í orðinu mús.

Dæmi um hljóðgreiningu: Heyrist hljóðið /m/ í gult?

Niðurstaða: ____ stig af 15 mögulegum sem flokkast sem ____ færni

Niðurstöður rannsóknarinnar á bakvið Hljóm-2 sýna sterka fylgni þessa þáttar við lestrarfærni í 1. bekk enda er hæfni til hljóðgreiningar forsenda lestrarnáms.

Niðurstöður úr Hljóm-2

Margræð orð: Í þessum þætti reynir á að geta aðgreint innihald orðs frá hljóðrænu formi þess. Einnig að átta sig á að tengja orðin ekki saman eftir myndrænu formi heldur eiga orðin að hljóma (næstum) eins. Þátturinn reynir bæði á hljóðkerfis- og málvitund en einnig á sjón- og heyrnræna úrvinnslu, ályktunarhæfni sem og rökvísi. Orðin sem tengjast myndunum reyna á hæfni barnsins til að greina aðalatriði frá heild og aðgreina innihald og merkingu frá huglægum og hlutlægum formum.

Dæmi um margræð orð: Hvaða orð nota sama orðahluta?: Diskur – jakki – geisladiskur – brauð = diskur - geisladiskur

Niðurstaða: ____ stig af 8 mögulegum sem flokkast sem ____ **færni**

Orðhlutaeyðing: Þarna reynir ekki bara á hljóðkerfisvitund og tilfinningu fyrir formi málsins heldur einnig á aðra þætti málmeðvitundarinnar s.s. orðaforða, heyrnrænt minni, málfræðivitund, merkingarfræðivitund og ályktunarhæfni. Góður orðaforði og skammtímaminni hjálpa líka.

Dæmi um orðhlutaeyðingu: Hvaða orð verður eftir ef þú tekur barn burt af barnarúm? = rúm.

Niðurstaða: ____ stig af 10 mögulegum sem flokkast sem ____ **færni**

Sem segir okkur að barnið átti sig alveg á merkingabæru innihaldi beggja hluta samsetta orðsins og getur greint á milli orðsins og hlutarins sem það stendur fyrir.

Niðurstöður rannsóknarinnar á bakvið Hljóm-2 sýna góða fylgni við lestur í 2. bekk.

Hljóðtenging: Í þessum þætti reynir á hljóðkerfisvitund barnsins ekki síst hljóðvitund. Hljóðvitund er skilgreind sem hæfni er krefst þekkingar á að orð eru samsett úr röð hljóða og skynjunar á hljóðrænni uppbyggingu orðanna.

Dæmi um hljóðtengingu: Hvaða orð er þetta? / M/ - /á/ - /l/.

Niðurstaða: ____ stig af 8 mögulegum sem flokkast sem ____ **færni**

Fylgiskjal 6 – Skólaskilsblað

Trúnaðarmál

Skólaskil frá leikskóla í... leikskóla/grunnskóla

Upplýsingar frá leikskólanum/deild _____
Berist til leikskólans/grunnskólans _____

Nafn barns _____ Kennitala _____
Lögheimili _____ Sveitarfélag _____
Móðir/forráðam. _____ Lögheimili _____
Faðir/forráðam. _____ Lögheimili _____

Lýsing á núverandi stöðu barnsins:

1. Félagsfærni-staða í samskiptum

- ☐ Á vini
- ☐ Sýnir sjálfstjórn
- ☐ Leitar eftir aðstoð ef upp kemur vandi
- ☐ Getur leyst vandamál sem upp koma
- ☐ Semur vel við önnur börn

Lýsing: _____

2. Að takast á við ný verkefni/aðstæður

- ☐ Tilbúin (n)
- ☐ Varkár
- ☐ Þarf aðlögunartíma
- ☐ Fæst ekki til að reyna, er óörugg (ur)

Lýsing: _____

3. Einbeiting og úthald við verkefni

- ☐ Mjög gott
- ☐ Gott
- ☐ Þarf að efla

Lýsing: _____

4. Að taka fyrirmælum

- ☐ Gengur vel einstaklingslega
- ☐ Gengur vel í hóp

Lýsing: _____

5. Hreyfifærni

Grófhreyfingar	Fínhreyfingar
☐ góðar	☐ góðar
☐ þarf að efla	☐ þarf að efla

6. Veitt sérkennsla vegna ☐ Frávika í hreyfiproska ☐ Félagslegra samskipta eða hegðunar ☐ Líkamlegrar fötlunar ☐ Frávika í vitsmunaproska ☐ Mál- eða talörðugleika ☐ Annars Lýsing: _____ _____ _____ _____ 7. Hefur fengið þjálfun utan leikskóla ☐ Íðjupjálfun ☐ Sjúkraþjálfun ☐ Talþjálfun _____ _____ _____ 8. Athugasemdir sérfræðinga Fylgir / fylgir ekki ☐ ☐ Sérkennslustjóra/fulltrúa ☐ ☐ Sálfræðings ☐ ☐ Talmeinafræðings ☐ ☐ Íðjupjálfa ☐ ☐ Barnalæknis/Heilsugæslu ☐ ☐ Greiningarstöðvar ríkisins ☐ ☐ Sjónstöðvar ☐ ☐ Þroska- og hegðunarstöð ☐ ☐ Heyrnar- og talmeinastöð Ísl. ☐ ☐ BUGL ☐ ☐ Öðrum, þá hverjum? _____ _____ _____ _____	9. Hljóm –2 Hljómpróf tekið - Dags.: _____ Færni: _____ ----- Endurtekið - Dags.: _____ Færni: _____ 10. TRAS _____ _____ 11. Styrkleikar _____ _____ _____ 12. Veikleikar _____ _____ _____ 13. Úrræði sem hafa gefist vel _____ _____ _____ 14. Aðrar athugasemdir/ábendingar t.d. lyf eða frekari ábendingar _____ _____ _____
---	---

Árborg _____ 20 _____	_____
_____	Undirskrift foreldris
Undirskrift leikskólustjóra og netfang	Undirskrift deildarstjóra og netfang

Hreyfiþroski - grófhreyfingar

Hoppar niður af lágum hlut									
Hoppar af stól á dýnu									
Hoppar jafnfætis á samastað									
Hoppar jafnfætis áfram									
Vallhopp									
Fima - samhæfing									
Hreyfir sig í takt við tónlist									
Fer krossað upp rimla									
Hleypur frjálst									
Lendir fjaðrað									
Lendir stífur									
Gengur með armsveiflu									
Járnvægi									
Gengur á jörkunum									
Gengur á jafnvægisslá með stuðningi									
Stendur á öðrum fæti									
4. ára Grófhreyfingar:									
Hleypur									
Hindrunar hlaup 54 cm									
Hleypur og forðast hindranir (Barnið getur stöðvað sig og beygt framhjá hindrunum)									
Hleypur líðlega hendur sveiflast									
Kastar - grípur									
Kastar með sveiflu									
Gripur bolta 37 cm í ummál									
Gripur bolta með báðum höndum (ekki nota bók)									
Hoppar									
Sporhopp									
Sporhopp samhliða hugsun ?????									
Hoppar áfram jafnfætis, notar allan líkamann (lendir á báðum fótum án þess að detta)									

Hreyfiþroski - grófhreyfingar

Stendur upp úr hnébeygju									
Handstaða án stuðnings									
Jarkaganga									